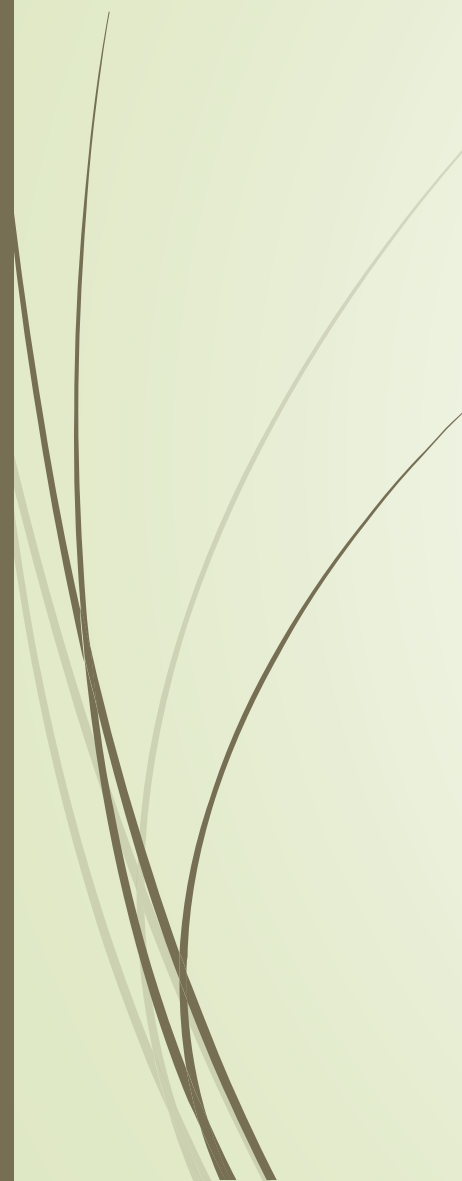

**Словосполучення. Будова і
види словосполучень за
способами вираження
ГОЛОВНОГО слова**

➤ **Мета:** поглибити знання учнів про словосполучення, дати поняття про види зв'язку слів у реченні, навчити аналізувати словосполучення за способом вираження головного слова, визначати види підрядного зв'язку; розвивати вміння використовувати в мові синонімічні конструкції, розвивати творчі вміння побудови словосполучень з різними видами зв'язку; виховувати любов і повагу до рідного слова, шану до народної мудрості.

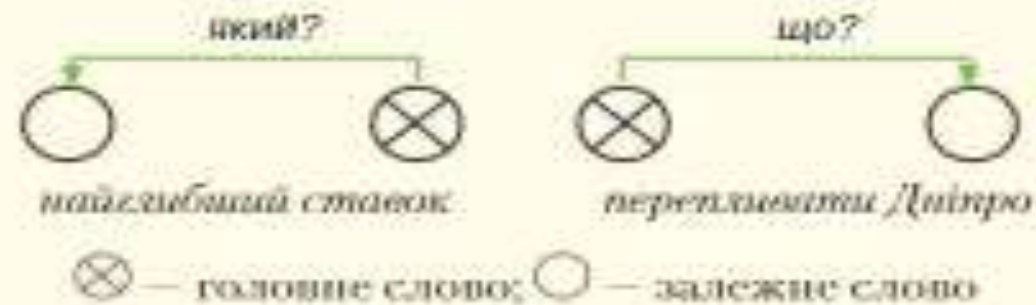
Проблемне запитання

- — Як правильно сказати: пробачте мені (кому?) чи пробачте мене (кого?); опанувати науку (що?) чи опанувати наукою (чим?).
- — Чому у вас виникають труднощі та різні думки?

Словосполучення поєднує два або більше повнозначних слів, одне з яких — головне, а інше — залежне.

Питання ставимо від головного до залежного слова, наприклад: *найглибший ставок, перепливати Дніпро*.

Схематично подані словосполучення мають такий вигляд.

Залежне слово поглиблює значення головного.

Отже, слова в словосполученні поєднані **за змістом** (залежне слово поширює чи поглиблює значення головного) і **граматично** (за допомогою закінчень і прийменників).

Слова в словосполученнях можуть бути поєднані **тільки за змістом**: *стрілкою текти, бажання поплавати, вдихати пірнати*. Як видно, залежне слово в таких випадках не має закінчення, бо воно незмінне (*стрілкою* — прислівник, *поплавати* — неозначена форма дієслова, *пірнати* — дієприслівник).

Не вважають словосполученнями:

- 1) підмет із присудком: *крига розтає, плавають брижі*;
- 2) однорідні члени речення: *моря та озера, холодний і слизкий*;
- 3) повнозначне слово зі службовим: *поблизу затоки, за нею, тут: поблизу, за* — прийменники;
- 4) стійкі сполуки слів — складні власні назви та фразеологізми: *Кривий Ріг, море по коліна*;
- 5) складені форми слів: *найменш бурхливий, будемо замулюватися*.

Види зв'язку слів у словосполученні

Узгодження

залежне слово
вживається у роді,
числі й відмінку, що
і головне:
цікавий твір

Керування

головне слово керує
залежним, яке
приєднується до головного
за допомогою прийменника
або без нього:
підійшов до берега
свято осені

Прилягання

залежне слово
зв'язане з
головним лише за
змістом:
приплив швидко

Гра «Хто швидше»

2.

Випишіть словосполучення у дві колонки: у першу — у яких слова пов'язані й за змістом, і граматично, у другу — тільки за змістом.

Вода з криниці, глибоко пірнати, бажання пити, щедро зволожувати, кручі Дніпра, добре орошений, поема про море, океан мрій, дощова вода.

Вид словосполучення	Спосіб вираження головного слова	Приклади
Іменникове	іменник	чудова хустка
Прикметникове	прикметник	червоний від хвилювання
Числівникове	числівник	два зошити
Займенникове	займенник	дещо незрозуміле
Дієслівне	дієслово	ходити на гурток
Прислівникове	прислівник	далеко в лісі

Згрупуйте словосполучення залежно від частини мови, якою виражено головне слово; позначте головні та залежні слова.

➤ Знайомий з розповіді, любов до людей, захист Вітчизни, щастя жити, їхати відпочивати, буду любити, вірити людям, пізно ввечері, сильний вірою, гарний собою, розповідь про нього, плавати на катері, повертаючи книгу.

Утворіть і запишіть словосполучення, у яких наведені слова виступали б то в ролі головних, то в ролі залежних слів. Визначте вид кожного словосполучення за способом вираження головного слова.

■ Вітер, радісний, учитися, мрія, щастя, канікули, виконаний, праворуч, краще.

Творче конструювання

➤ *З поданими словами утворити словосполучення, використовуючи вид зв'язку слів керування. Скласти 3-4 речення з утвореними словосполученнями. Зробити синтаксичний розбір речень.*

Директор, школа; говорити, подруга; здібний, математика; запрошувати, однокласник; вітайте, Олена Вадимівна; наполягати, змагання; сильніший, команда; відповідай, Вероніка.

Гра «Мікрофон»

- Що таке словосполучення? З чого воно складається?
- Які сполучення слів не вважаються словосполученнями?
- Які синтаксичні зв'язки існують між словами у словосполученні? Поясніть особливості кожного.
- Які є види словосполучень за будовою і за головним словом?

Домашнє завдання

- 1. Опрацювати параграф 6
- 2. Виконати вправу з будиночком ст.23